

Joško Čaleta

*autorski koncert
u povodu 60. rođendana*

petak, 15. studenoga 2024. u 20 sati
Crkva Majke Božje Lurdske u Zagrebu

Hrvatsko društvo skladatelja
Cantus d.o.o.

Sadržaj

PROGRAM KONCERTA	4
ŽIVOT S GLAZBOM: JOŠKO ČALETA	7
IZVEDBA	8
EDUKACIJA	10
ZNANOST	12
KREACIJA	15
„BAŠTINIM AKORD IZ KALE“:	
RAZVOJNE FAZE I GLAZBENE SURADNJE	19
POČETCI	19
U BIJELOME SVIJETU	21
POVRATAK	24
GLAZBA KOJA PLOVI: AUTORSKA SUŠTINA	
KROZ KONCERTNI PROGRAM	30
PISANJE NA POZIV	31
GLAZBENI KROKI I	
ETNOMUZIKOLOŠKE PREDNOSTI	34
SURADNJOM DO SMISLA	37
IZVEDBA KAO RITUAL	41
POPIS ODABRANIH DJELA	43
GLAZBA	43
ZNANSTVENI RAD	47
O IZVOĐAČIMA	51

Joško Čaleta (foto: Igor Horvat)

PROGRAM KONCERTA:

Komorni zbor Ivan Filipović

Zite

tekst: Ranko Mladina, glazba: Joško Čaleta

Svetoj žrtvi uskrsnici

tradicijska (Vid, dolina Neretve), obrada: Joško Čaleta

Virovanje

prema pjevanju pučkih pivača iz Pridrage, glazba: Joško Čaleta

Klapa Dišpet

Zdravo morska zvizdo mila

tradicijska (Bol, otok Brač), obrada: Joško Čaleta

Naranča

tekst tradicijski, glazba: Elvis Stanić, obrada: Joško Čaleta

Galofaru cvijeće moje

tradicijska (otok Šipan), obrada: Joško Čaleta

Rusulica

tekst tradicijski / Žan Jakopač, glazba: Žan Jakopač, obrada: Joško Čaleta

Ansambli tradicijske glazbe Muzičke akademije u Zagrebu

Tri kralja hodijahu

tradicijska (Nerežišća, otok Brač), obrada: Joško Čaleta

Gnizdo vila tica lastavica

tradicijska (Galovac, Ravni Kotari), obrada: Joško Čaleta

Mani bo'ja desna ruko moja

tradicijska (Trebižat, BiH), obrada: Joško Čaleta

Kad zapivan ja 'vako malena

tradicijska (Vir, Ravni Kotari), obrada: Joško Čaleta

Akademski zbor FFZG Concordia discors

Jopet si mi u son došla

tekst: Ante Valčić, glazba: Joško Čaleta

Doleti sivi sokole

tradicijska (mađarska Podravina), obrada: Joško Čaleta

Vokalni ansambl Harmonija disonance

Procvitala kitica fiole

tradicijska (Zaton šibenski), obrada: Joško Čaleta

Moj je dragi daleko dabome

tradicijska (Gabela, zapadna Hercegovina), obrada:
Joško Čaleta

Šenice, bilice

tradicijska (Gdinj, otok Hvar), obrada: Joško Čaleta

Pučki pivači Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu

O prislavna Božja mati

tradicijska (Stari Grad, otok Hvar), obrada: Joško
Čaleta

Marijina bašća

tradicijska (Baranjsko Petrovo Selo), obrada: Joško
Joško Čaleta

Braćo brata sprovodimo

tekst liturgijski, prema kotarskom pjevanju skladao
Joško Čaleta

posvećeno akademiku Jerku Beziću

Promislimo braćo danas

tekst: Matija Divković (Donji Humac, Mirca Brač),
obrada: Joško Čaleta

Ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO

Viniška kolenda

tradicijska (Vinišće, Trogir), obrada: Joško Čaleta

Evo smo van zdravo došli

Pivanje po 'vinišku' (po našu)

Tri su kralja 'idrila

Veseli se majko Božja

Starograjska kolenda

tradicijska (Stari Grad, otok Hvar), obrada: Joško Čaleta

Dobra večer u barba Sibeta

Kad se Bog čovik učini

Kad se Isus ditić u Betlem porodi

Svi izvođači

Nevijska kolenda

tradicijska (Nevidžane, otok Pašman) obrada: Joško Čaleta

ŽIVOT S GLAZBOM: JOŠKO ČALETA

„Ključ cile priče je u jednostavnosti: mala skupina ljudi, četiri osnovna tona, tijesni terčni akord i to je to.“
(Joško Čaleta)

Joško Čaleta – etnomuzikolog, istraživač, glazbeni pedagog, umjetnički voditelj i savjetnik, producent, dirigent, gostujući sveučilišni profesor, aranžer i skladatelj – svestrani je glazbeni autoritet bogate biografije, rođen 2. listopada 1964. u Trogiru. Premda je svoje ime najčvršće vezao uz glazbu vlastita zavičaja, svoj je trag ostavio u gotovo svim kutcima Lijepe Naše i šire, a osobito u dijasporskim zajednicama diljem svijeta. Imenik mu sadrži na stotine kontakata, svakodnevno odgovara na desetke poziva, a tjedno često putuje i na tisuće kilometara. Brojnim je voditeljima klapa „na brzom biranju“ kao redoviti suradnik, predani melograf i vješt aranžer, prizemljeni znanstvenik, štoviše – doktor etnomuzikologije širokog terenskog iskustva, nekima nezamjenjivi mentor, a mnogima uzor. Višegodišnjim radom na mjestu znanstvenog suradnika pri Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu međunarodnoj je znanstvenoj zajednici postao inspirativnim primjerom spoja teorije i prakse, crpeći svoje znanje te iskustvo iz zajednice i vraćajući joj ga rafinirano, strukturirano, promišljeno i usmjereno: bilo kroz glazbu, bilo kroz riječi.

Sve su to rezultati suradnje s brojnim amaterskim i profesionalnim ansamblima, kao i njegova plodnog znanstvenog rada na polju primijenjene etnomuzikologije. Simpatije i povjerenje svojih suradnika osvaja visokom razinom energije, kreativnosti, spontanosti, prilagodljivosti i empatije. Njegova pak najdragocjenija kvaliteta leži u rijetkoj sposobnosti da vlastiti entuzijazam i duboku ljubav prema glazbi s lakoćom i nenametljivo prenese na sve oko sebe.

Dunatov: „Što podrazumijeva uloga voditelja ansambla?“
Ćaleta: „To je jedno poslanje. Ono znači biti lider, vođa u pravom smislu riječi. Kod vođenja, pjevanje nije glavna stvar; ono je nad pjevanjem. Važan je odnos s tim ljudima, kako ih dovesti u glazbenu suradnju, kako ih postaviti, kako odabrati njihove glasove, koga preferirati u kojem momentu, a da nitko ne bude zakinut, kako održavati balans i to samo pojavom i razgovorom. To je zapravo vrlo zahtjevan posao.“

Iako je popis djela Joška Ćalete raznovrstan i prilično složen, on u svojoj suštini ostaje pristupačan i nepretenciozan, odražavajući uostalom jednostavnost autorove osobe. Njegova „četiri osnovna tona“ tvore četiri ključna polja: izvedba, edukacija, znanost i kreacija. Ta se polja već 45 godina tijesno prepliću kako bi oblikovala dojmljiv i zapažen opus te stvorila čitavu legiju Ćaletinih poklonika.

IZVEDBA

Velik dio svoga renomea Ćaleta duguje snažnoj prisutnosti na glazbenim pozornicama u Hrvatskoj i inozemstvu. Njegova se bogata izvedbena putanja tijekom godina razgranala, obuhvativši amaterske i profesionalne pjevače te klapske, folklorne i zborske ansamble.

Bio je član te umjetnički voditelj i/ili savjetnik brojnih klapa (Trogir, Radovan, Kairos, Dišpet, Ćakulone, Sagena, Nostalgija, Jelsa, Braciera, Petrada, Vinčace, Croatia...). Ulogu dirigenta, umjetničkog savjetnika i/ili voditelja vršio je i s nizom profiliranih vokalnih ansambala, među kojima su najzapaženije suradnje s vokalnim ansablama Harmonija disonance i Pučki pivači KBF-a, SKUD-om Ivan Goran Kovačić, Mješovitim pjevačkim zborom DPMH

Zvonimir iz Vancouvera, Vokalnim ansamblom KUD-a Klek iz Ogulina, Vokalno pjevačkom skupinom Lovor KUD-a Korana iz Slunja.

Uz spomenute, zapažena je višegodišnja suradnja s Ansamblom LADO, koji je i ove sezone pozvao upravo maestra Čaletu kako bi zboru ansambla obnovio dojmljiv božićni i korizmeni repertoar tradicijske glazbe. Ovdje vrijedi spomenuti i to da je LADO za nastup na Dubrovačkim ljetnim igrama 2003. godine, na kojemu je Čaletu dirigirao božićne kolende iz Dalmacije, nagrađen prestižnom nagradom Orlando, a nakon zajedničke izvedbe Stipišićeve *Kalvarije* na 25. izdanju Pasijske baštine 2016., uručena mu je nagrada glazbena nagrada Ljubo Stipišić Delmata. U suradnji s tim ansamblom, nastao je i niz nosača zvuka nagrađenih Porinima (2004., 2006., 2010.). Danas se Čaletu ponosi s ukupno 16 nagrada Porin, od kojih su brojni u kategoriji klapske glazbe.

Osnivač je i član ansambla Kantaduri (2008.) koji s muzikologinjom i pjevačicom Katarinom Livljanić – svjetskim autoritetom za srednjovjekovnu glazbu – i njenim pariškim ansamblom za ranu glazbu Dialogos niz godina uspješno surađuje na višestruko nagrađivanim međunarodnim glazbenim projektima *Dalmatica*, *Okamenjeni glasi (Heretical Angels)* i *Hekuba*.

Kao izvođač, nastupao je na pozornicama najmanjih i najvećih domaćih sredina, u sklopu raznih festivala i turneja, u intimnim kapelicama te raskošnim crkvenim prvostolnicama, sve do impozantnih koncertnih dvorana. S trogirskim je klapama, Ansamblom LADO te Kantadurima i ansamblom Dialogos posjetio niz međunarodnih pozornica u Europi, SAD-u, Africi i Australiji.

EDUKACIJA

U svoju je bogatu izvođačku djelatnost Čaleta utkao i onu savjetodavnu i edukacijsku, bilo kao umjetnički savjetnik brojnim ansamblima, bilo kao vokalni pedagog specijaliziran za izvedbu raznih stilova hrvatske tradicijske glazbe. Svojim vrijednim terenskim iskustvom i akademskim znanjem postavio se kao jedan od najviših glazbenih autoriteta ne samo na području klapske pjesme i vokalnog izričaja dalmatinskog zaleđa, već i područja Like, Hrvatskog primorja, karlovačkog područja (Ogulin, Slunj) i Banovine, Moslavine, Slavonije i Baranje. Usto, svoj rad obogatio je i pojedinim izričajima hrvatske dijaspore (Austrija, Mađarska, Bosna i Hercegovina).

Zanimljivo je da su čak tri zapažena ansambla proizišla direktno iz kolegija posvećenih tradicijskoj glazbi s Muzičke akademije i Katoličkog bogoslovnog fakulteta zagrebačkog Sveučilišta – Harmonija disonance, Ansambl tradicijske glazbe MUZA i Pučki pivači KBF-a. Tako su ECTS bodovi na kolegijima Ansambl tradicijske glazbe, Glagoljaško pjevanje i Interpretacija glagoljaškog pjevanja vrlo brzo pali u drugi plan, a skupina je studenata pod Čaletinim mentorstvom ostvarila ne samo koherentnost i visoku razinu izvedbe poluprofesionalnog ansambla, već i prijateljstvo pučkih pjevača, nadilazeći okvire kolegija i postavši samostalnim tijelom, a vrlo skoro i zvučnim imenom domaće glazbene scene. Njihov raznoliki repertoar predstavlja cijelo bogatstvo tradicijskih vokalnih izričaja, a dinamičnom interpretacijom – koja teži što boljem oponašanju tradicijskih vokalnih tehnika i to pretežno repertoara s izvedbenih margina – profilirali su se u prepoznatljive glazbene fenomene, inspiraciju i uzore nizu glazbenika u domaćim te stranim sredinama. Važnost takvih ansambala za zaštitu kulturne baštine prepoznata je već godinu dana nakon pokretanja projekta Harmonija disonance, za koji su 2017. Joško Čaleta i etnomuzikologinja Mojca Piškori, tadašnja pročelnica

Odsjeka za muzikologiju na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji, dobili nagradu Hrvatskog etnološkog društva Milovan Gavazzi.

Čaletina je pedagoška djelatnost prisutna i izvan visokoobrazovnih institucija. Unatrag više od tri desetljeća, održao je niz vokalnih radionica i seminara tradicijske glazbe u domovini i izvan nje. Među njima se ističu predavanja na *Školi hrvatskog folklora* u Crikvenici, vokalna radionica Duga iznad Kule/Krke u Islamu Grčkom i Kistanjama, zatim u Zagrebu, Daruvaru, Otočcu, Dugopolju, Makarskoj i Karlovcu. Od međunarodnih radionica ističu se Balkan music and dance workshop u Mendocinu i San Franciscu (Kalifornija), majstorski tečaj tradicijskog (glagoljaškog) crkvenog pjevanja u Royaumontu (Francuska) te niz radionica u hrvatskoj dijaspori (Buenos Aires, München, Duisburg, Stuttgart, Koljnof, Und itd.).

Osim aktivnim istraživanjem, Čaleta je svoje iscrpno znanje o tradicijskoj glazbi Hrvatske stekao, a istovremeno i dijelio, sudjelujući u nizu stručnih, savjetodavnih i ocjenjivačkih komisija, lokalnih i županijskih smotri folklora te festivala diljem Hrvatske (npr. Međunarodna smotra folklora, Pasijska baština, Festival dalmatinskih klapa u Omišu, Smotra folklora Dalmacije u Metkoviću, Festival Aklapela u Dubrovniku, Udruga Pjevana baština, Smotra muških pjevačkih skupina Hrvatske u Ivanić-Gradu itd.). Pritom jednako važnu ulogu vrši aktivnim sudjelovanjem u savjetodavnim povjerenstvima pri Ministarstvu kulture i medija, Gradu Zagrebu, Hrvatskom društvu skladatelja i Uredu za nacionalne manjine Republike Hrvatske.

Joško Čaleta u svojoj matičnoj instituciji –
Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu
(foto: Stjepan Tafra)

ZNANOST

Nakon stjecanja diplome s Odsjeka za glazbenu pedagogiju i kulturu na Umjetničkoj akademiji Sveučilišta u Splitu (1988.), Čaleta je magistrirao etnomuzikologiju pri kanadskom Sveučilištu Britanske Kolumbije u Vancouveru (1994.). Svoje je obrazovanje 2012. okrunio doktoratom iz etnomuzikologije obranjenom pri Odsjeku za muzikologiju Muzičke akademije u Zagrebu. Njegova aktivna znanstvena djelatnost seže u 1997. kad započinje radni odnos pri zagrebačkom Institutu za etnologiju i folkloristiku, najprije kao stručni, a potom i znanstveni suradnik. Uz znanstveno-istraživački rad vezan uz glazbene prakse dalmatinskog priobalja, otoka i zaleđa,

fokus njegovih trenutačnih istraživanja čine suvremene prakse klapskog pjevanja, hrvatsko pučko crkveno pjevanje (glagoljaško pjevanje), otkanje, pjevanje uz gusle i druge glazbene tradicije primorske i dinarske regije.

Osim sudjelovanja na brojnim domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima (preko osamdeset međunarodnih skupova), objavio je sedam autorskih i četiri uredničke knjige, a sedamdesetak mu je znanstvenih članaka objavljeno u uglednim domaćim te svjetskim publikacijama. U suradnji s etnokoreologinjom Ivom Niemčić, sadašnjom ravnateljicom Instituta za etnologiju i folkloristiku, objavio je monografiju *Uvooo! Eviva nam kumpanija, poša nam je alavija! – etnografija Lastovskoga poklada* kojom su 2022. osvojili nagradu Milovan Gavazzi Hrvatskog etnološkog društva. Uz više stotina stručnih radova, Čaleta je urednik i/ili glazbeni producent više od osamdeset nosača zvuka (LP, CD). Zajedno s etnomuzikologinjom Nailom Ceribašić ostvario je dvostruki kompaktni disk *Hrvatska tradicijska glazba* za koji im je Hrvatsko društvo skladatelja 2000. godine dodijelilo nagradu Josip Andreis. Nagrada Ivan Lukačić Čaleti je dodijeljena 2004. za muzikološki doprinos istraživanju razdoblja baroka, prikazan cjelovečernjim koncertom ansambla LADO na Baroknim večerima u Varaždinu. 2014. godine Hrvatsko društvo skladatelja dodijelilo mu je nagradu Franjo Ksaver Kuhač u području tradicijske glazbe za autorske te glazbeno-istraživačke projekte s hrvatskim klapama i ansamblom LADO.

„Joško Čaleta naš je kolega i suputnik na brojnim terenskim istraživanjima, u pisanju znanstvenih publikacija i sudjelovanjima na konferencijama. Naše znanstvene karijere prepliću se, nadopunjuju i grade niz godina.

Etnografska istraživanja s Joškom posebna su iskustva, ali ne samo zbog njegove prepoznatljive persone, neposrednosti i topline odnosa sa zajednicama. Joško, naime, uspijeva teorijske kulturno-antropološke uvide, koje je stekao na osnovu znanstvene literature, prožimati tijekom samog rada na terenu. Naročito su, stoga, plodonosne kasne noćne istraživačke diskusije o terenu uz obveznu rogačušu iz Joškove apoteke.

Kao strastveni terenac doprinosi podizanju svijesti šire javnosti o kapacitetima naše metodologije, etnografije, kao specifičnog načina prikupljanja znanja te naše struke kao naročito senzibilizirane za interpretaciju prikupljene građe, a sve to u uskoj suradnji s lokalnim zajednicama.

Joška – osim vrijednog znanstvenog doprinosa našoj struci, popularizaciji i vidljivosti naše discipline općenito – krasi odana kolegijalnost, posvećenost etnomuzikološkom pozivu, svestranost i marljivost.

Radujemo se svakoj novoj znanstvenoj suradnji i terenskim urnebesima s našim najdražim Joškom!“

(Iva Niemčić i Marina Blagačić)

Uz sve navedeno, svoju znanstvenu djelatnost primjenjuje i kroz brojne vokalne radionice te seminare. Vrijedno je i njegovo sudjelovanje u izradi više prijedloga zaštite nematerijalne baštine na nacionalnoj i reprezentativnoj listi nematerijalne baštine čovječanstva UNESCO-a, među kojima se ističu prakse ojkanja, procesija Za križen, klapsko pjevanje i trenutačno apliciranje lastovskog poklada za Registar dobrih praksi UNESCO-a.

KREACIJA

Ćaletina izvedbena, pedagoška i znanstvena djelatnost kanalizira se u bogat kreativni opus sastavljen od više stotina aranžmana i autorskih skladbi. Nastavljajući melografsko-aranžersko-skladateljsku tradiciju majstora klapske pjesme predvođene Ivom Tijardovićem, Jakovom Gotovcem, Dinkom Fiom, Franom Tralićem, Ljubom Stipišićem, Duškom Tambačom i Krešimirom Magdićem, za sebe će reći: „Ja jesam skladatelj, ali prvenstveno sam obrađivač. Ipak, u svakom aranžmanu koristim prepoznatljive skladateljske postupke, zbog čega ih se lako može prepoznati po stilu. Smatram da su skladateljski i obrađivački rad spojeni jedan u drugi, posebno ako pri radu poštuješ stil, način i kontekst iz kojeg se crpi inspiracija ili predložak.“ Upravo je temeljito poznavanje glazbenih tradicija u njihovom živom kontekstu, tvrdi Ćaleta, predznak za skladatelja koji se inspirira glazbenom tradicijom, kao i za vještog aranžera tradicijskih napjeva.

Bogato iskustvo u ulozi pjevača i voditelja vokalnih ansambala rezultiralo je nizom prepoznatljivih uspješnica koje danas pjevaju raznovrsni ansambli u Hrvatskoj i inozemstvu. Tako, primjerice, njegovo *Virovanje* inspirirano vokalnim izričajem iz Pridrage kod Zadra jednakom silinom osvaja publiku i pjevače, šireći se repertoarima čak i onih zborova koji u svojem izvedbenom kanonu rijetko posegnu za folklornim izričajem. Njegova obrada *Rusulice* temelj je ženskog klapskog kanona, kao i niz drugih naslova, poput *Naranča*, *Lijepa ti je od jabuke voćka*, *Sagradit ću kuću poli mora* i dr. Neki su se naslovi (npr. *Zaspalo je siroče*, *Široko levonte* ili *Momen dragon prva mu je leva*) tradicionalnom izvedbom na klapskim *afterima* (termin za neformalno glazbovanje klapskih pjevača nakon službenih nastupa) i u brojnim neformalnim prilikama ponarodili,

izgubivši u procesu ime autora i aranžera kako bi postali svojinom kolektiva. O tome kako njegovi aranžmani i skladbe svojom glazbenom pristupačnošću komuniciraju i izvan granica države svjedoči niz primjera, poput onog vezanog uz *Nevijsku kolendu* koju je prilikom svog tradicionalnog božićnog uprizorenja 2017. godine izveo, a potom i snimio glasoviti američki zbor Revels Singers.

Unatoč posvećenosti prvenstveno tradiciji, Čaleta ne zazire od drugih glazbenih žanrova pa je tako s klapom Trogir u osamdesetima eksperimentirao s europskom umjetničkom glazbom raznih razdoblja (renesansa, barok, klasika), kao i s narodnom te popularnom glazbom drugih naroda. Ta su nastojanja ostala zabilježena na LP albumu *Tragurium*. Osim tog, okušao se i u obradama domaće popularne glazbe, među kojima vrijedi istaknuti suradnju s klapom Braciera za koju su napisane zvučne obrade pjesama *Otoče*, *Judi moji* i *Henjueke* Stjepana Barišića Gege i njegovog Picigin benda.

„Puno je tu iskustva i poznavanja raznih vokalnih tradicija, našeg pučkog korala i generalno tog načina glazbenog razmišljanja. Kad to sve spojiš, dobiješ ovakav opus.“

(Joško Čaleta)

Joško Čaleta redoviti je član Hrvatskog društva skladatelja uz članstvo u istaknutim organizacijama poput ICTMD-a (International Council for Traditions of Music and Dance), Hrvatskog muzikološkog društva, Hrvatskog etnološkog društva i Hrvatske glazbene unije. Posebno priznanje u nizu uručeno mu je 2018. godine, kad je odlikovan Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića za osobiti doprinos i zasluge u promociji hrvatske tradicijske kulture.

„Joško Čaleta hrvatski je etnomuzikolog, glazbenik i sakupljač hrvatskog tradicijskog glazbenog blaga, kaže Wikipedija. Institut za etnologiju i folkloristiku nabraja njegove znanstvene radove, izlaganja na stručnim skupovima, projekte te znanstvene titule, pozicije i članstva u brojnim stručnim organizacijama i povjerenstvima. HDS ističe njegov bogati opus, nagrade koje je osvojio s ansamblima koje je vodio, brojne projekte i suradnje koje je ostvario s eminentnim glazbenicima i ansamblima. Stotine zapisanih napjeva, obrada, skladbi, ansambala, snimljenih albuma...

Sve je to Joško Čaleta. Onima koji ga ne poznaju.

Za nas koji ga poznajemo ništa od navedenoga nije važno.

Za nas je Joško Čaleta....

Joško Čaleta je čovjek kojemu nije teško putovati stotine kilometara do nekog otoka da bi održao dvije probe s ljudima u koje vjeruje. Joško Čaleta je čovjek koji je spreman ne jednom, ne mjesec dana, već godinama voziti svaki tjedan satima do grada u kojem ga željno čekaju ljudi da s njima podijeli malo svoje magije.

Joško Čaleta je čovjek kojeg će u svakom gradu, selu ili zaseoku dočekati poznati ljudi sretni i uzbuđeni što je tu. Ne samo u Hrvatskoj. A razgovor s ljudima koje slučajno sretne počet će: 'Odakle si? A znaš li ti...' I još jedna osoba veselit će se ako Joško Čaleta dođe u njegov kraj.

Joško Čaleta je čovjek za čiju se strast, energiju i pjesme ljudi vežu i osjećaju ih kao dio svog identiteta. Desecima pjevača i pjevačica s kojima smo zajedno surađivali svaki put oči zasvijetle posebnim sjajem kad opet, nakon godina ili desetljeća u kojima se nismo vidjeli, zapjevaju pjesmu 'barba Čalete' i sjete se svega što smo s njime prošli.

Nebrojeno puta svjedočio sam kako na početku suradnje,

profesionalni glazbenici i oni koji misle da to jesu, s podcjenjivanjem pristupe naizgled naivnim i jednostavnim metodama rada Joška Čalete. A onda ih on odjednom odvede gdje nikada nisu bili i dožive stvari za koje nisu ni znali da postoje.

Joško Čaleta je čovjek koji će nakon napornog rada, pisanja, proba, kada bih ja razmišljao samo o odmoru, povesti društvo na 'a'mo ča nešto popit' i svojom neumornom energijom do zore živjeti ono o čemu govori, o čemu piše.

Za nas je Joško Čaleta Čovjek."

(Jurica Bošković)

„BAŠTINIM AKORD IZ KALE“: RAZVOJNE FAZE I GLAZBENE SURADNJE

„Klapsko pjevanje i djelovanje centralni je dio mog života, ono me usmjerilo u ovo što sam danas. Da nije bilo toga, sigurno se ne bih ozbiljno nastavio baviti glazbom na ovaj način. A sve skupa je počelo sasvim slučajno...”

(Joško Čaleta)

POČETCI

Sve je krenulo iz onog jednostavnog četveroglasnog akorda koji Čaleta baštini iz trogirskih i splitskih kala, s kojim je osamdesetih godina *ispo' volta* tesao svoje umijeće s čuvenim klapama Trogir i Radovan. S ovom je prvom pjevao i surađivao već od 1979., kao petnaestogodišnji pjevački talent odgojen u dječjem zboru trogirskog KUD-a Kolo, ujedno i najmlađi član tadašnje klapske postave pod vodstvom Nikole Buble, a kojoj je perjanica u tom trenutku bio glas Vinka Coce. To je iskustvo bilo iznimno važno za njegovo profesionalno i životno formiranje pa će i sam priznati: „Prihvatili su me kao svoga i naučili me da klapa nije samo pjevanje, nego i način života.“

„Klupska abeceda u moje vrijeme bila je postići akord. Mi smo k'o klinци uživali u tome slaganju. Čak smo imali u Trogiru jedno mjesto, jedan volat ispred ranokršćanske crkve sv. Barbare, gdje bi stali iza probe i zapjevali jednu klapsku frazu samo da čujemo, da dobijemo senzaciju kako to zvuči. Nekim današnjim ljudima to nije dosta. Mnogi čim počnu pjevati često odmah gledaju di bi mogli unovčiti to svoje novostečeno znanje ili bi odmah htjeli obrađivati kompleksne repertoare, a još nisu naučili onaj moj

akord koji baštinim iz te kale. Ljudi bježe od toga i strah ih je ponavljati neke normalne radnje koje će te uvesti u novi svijet. Mnogi odmah ulaze na glavna vrata, umjesto da nauče formulu 'na uvo'."

(Joško Čaleta)

U sljedećih je deset godina ostvario stotine međunarodnih koncerata s klapama Trogir, Radovan, Kairos i Čiovo te s klapom starih pučkih pivača iz Trogira, promovirajući taj tradicijski izričaj diljem države i izvan nje. S klapom Trogir izdao je dva kulturna LP albuma – *Tragurium* (1987.) i *Povratak iskonu* (1990., u suradnji s klapama Radovan, Kairos i trogirskim pučkim pivačima) – na kojima je surađivao kao umjetnički voditelj, melograf, aranžer i skladatelj, stvarajući kanon prepoznatljivih obrada narodnih pjesama ili ponarođenih skladbi, uključujući *Zaspalo je siročče*, *Momen dragu prva mu je leva*, *Blago, blago*, *Na kucu ti buza* i niz starih trogirskih naslova čiji su tragovi ostali u sjećanjima ljudi ili u starim pjesmaricama. Zanimljivo je da je potonji album nastao povodom 25 godina klape Trogir, a isti je rođendan te 1989. slavio i Čaleta. Ukratko, Čaletini početci obilježeni su zlatnim dobom trogirskih klapa koje su tih godina nadodavale slojeve temelja za nadolazeći klapski repertoar obilježen takozvanom *novom jednostavnošću*. Koncept nove jednostavnosti satkao je akademik i etnomuzikolog Jerko Bezić koji je opisao rastući repertoar obrada dotad nepoznatih napjeva u harmonijski jednostavnom i poluspontanom stilu iz pera uvaženih klapskih skladatelja-obrađivača (Dinko Fio, Ljubo Stipišić, Duško Tambača, Krešimir Magdić, Marko Rogošić i dr.). Boraveći u samom srcu toga stvaranja, Čaleta je marljivo skupljao iskustva i polako rastao, postupno gravirajući i vlastiti prepoznatljiv trag.

„Ime Joška Čaleta zapamtio sam kao klapski junior čitajući kataloge Festivala dalmatinskih klapa u Omišu tijekom osamdesetih. Zapamtio sam i njegove obrade, primjerice najpopularniju Zaspalo je siročić iz tako moćnih, a opet suptilnih grla klape Trogir. Zapamtio sam i rumeno lice jednoga očalinka, drugoga tenora trogirske klape Radovan, ali ga nisam povezao s imenom. Upoznali smo se tek nakon njegova povratka iz Kanade, u Zagrebu, u knjižnici njegova Instituta za etnologiju i folkloristiku. Bio sam tada voditelj klape Jelsa iz Zagreba i pozvao ga da mi pomogne pri radu s klapom, pripremi i snimanju CD-a Sjećanja. Vrlo brzo shvatio sam da se glazbeno lijepo nadopunjujemo i da nema suštinskih razlika među nama u shvaćanju ne samo klapske pjesme kao fenomena, nego i njezinih glazbenih detalja, osobito u fraziranju. Uskoro sam i pojmio zašto – ta baš on je, prije odlaska u Kanadu, vodio Trogirane u njihovu zenitu i na taj način i ne znajući postavio temelje moga klapskoga glazbenoga ukusa. Nakon Jelse, radili smo skupa na nosačima zvuka moje dugogodišnje klape Nostalgija. Tu se pokazao vrlo spretnim 'kanalizatorom' raskošnih vokala i razbarušenih osobnosti prekaljenih klapskih majstora u vrhunski glazbeni produkt ovjenčan nekolicinom Porina. I tu je bio tek početak naših druženja. Tako sam uživo na brojnim probama i nastupima te u zajedničkim satima provedenim u studiju i nebrojenim post i prae festumima od njega upijao tajne zanata koje je nesebično i rado – proenstveno djelom a ne riječju – dijelio svima koji su ga znali slušati i čuti.“

(Marko Rogošić)

U BIJELOME SVIJETU

„Uvijek smo pričali o Americi, nama je to bio pojam. Dosta se mojih prijatelja pomoraca vraćalo s najrazličitijim pričama iz egzotičnih zemalja i to me jednostavno zagolicalo. Želio sam probati neki drugi život. Želio sam i steći neka nova znanja.“ Tako Čaleta objašnjava zašto je

kao dvadesetpetogodišnji glazbeni pedagog s netom stečenom diplomom splitske Akademije i već dobrano istesani klapaš napustio svoj bogati i perspektivni dotadašnji život te naglo preselio u Kanadu. Tog je znatiželjnog mladića u Vancouveru 1989. dočekaao stric, misionar fra Jerko Čaleta, otvorivši mu put u zajednicu iseljenih Hrvata. Najprije je usavršio engleski jezik, a potom upisao i magistrirao studij etnomuzikologije na Sveučilištu Britanske Kolumbije. Odmah po dolasku započeo je suradnju s Mješovitim pjevačkim zborom Društva prijatelja Matice Hrvatske Zvonimir, koji u knjižici svog albuma *Pjevaj mi, pjevaj* iz 1996. navodi: „Hvaljen zbog svog vrsnog sklada, Zvonimir je nastupao na brojnim zajedničkim okupljanjima i folklornim festivalima, no tek je dolazak dirigenta Joška Čaleta 1989. godine donio ključnu promjenu. Već u proljeće 1990. klapski postav Zvonimira osvojio je prvo mjesto među etničkim zborovima u Britanskoj Kolumbiji.“ Predani rad vođenja ansambla te aranžiranja i skladanja pjesama pozlatio je nedugo nakon radio CBC, dvaput ga proglasivši najboljim etničkim ansamblom u državi, 1994. i 1996.

„Kad sam stigao na razgovor s dekanom i pročelnikom odsjeka za muzikologiju na Sveučilištu Britanske Kolumbije, shvatio sam da me u prvom redu zanimaju glazba i tradicija. Tamo su me upoznali s prof. Alanom Trasherom koji je bio stručnjak za glazbu dalekih kultura. On mi je otvorio neke nove vidike i antropološki pristup glazbi kroz literaturu čuvenih autora poput Merriama i Blackinga. Bilo je to veliko iskustvo koje u Splitu tada nisam mogao dobiti. Kad sam iz te perspektive pogledao glazbu koju sam ostavio doma, shvatio sam: 'Pa, čovječe, što ja to tražim kod Mohawk ili Sjevernoameričkih Indijanaca, kad sve već imam kući?!'“

(Joško Čaleta)

To vrijedno kanadsko iskustvo suradnje s glazbenicima u dijaspori Čaleta će donijeti sa sobom u Hrvatsku, ostvarujući suradnju s brojnim klapama diljem svijeta: od Buenos Airesa i New Yorka, preko novozelandskog Aucklanda i južnoafričkog Johannesburga pa sve do Berna, Frankfurta, Münchena, Stuttgarta, Unde i Koljnofa. Postao je tako sponom između naših ljudi s adresom na svima četirima stranama svijeta, a jedan je od vrijednih rezultata tih suradnji bilo i sudjelovanje u organizaciji prve smotre i nacionalne turneje klapa iz dijaspore 2006. godine, značajne prekretnice za mnoge od njih.

Joško Čaleta s klapom Filiae Croatiae iz Stuttgarta na rođendanskom koncertu klape 2022. (iz privatnog arhiva klape)

„Joška smo upoznali 2006. na prvoj smotri klapa iz iseljeništva, tijekom predivne sedmodnevne turneje od Zagreba do Omiša. Od samog je početka ostavio snažan dojam na našu klapu. Zbog njegove vesele, jednostavne i profesionalne naravi brzo smo ga zavoljeli i ostali prijatelji do danas. Iako su probe s njim intenzivne i zahtjevne, uvijek zna motivirati i izvuci najbolje iz svakog glasa, zbog čega naša klapa napreduje. Kako smo stjecali iskustvo i napredovali u pjevanju, rodila se želja za sudjelovanjem na Festivalu dalmatinskih klapa u Omišu i Festivalu klapske pisme u Posušju. U toj ideji Joško nas je uvijek podržavao, postavši važna poveznica između naše klape i klapa u domovini. Za nas, kao i za sve klape izvan Hrvatske s kojima je Joško surađivao, izuzetno je važno dobiti priznanje od tako velikog maestra. To priznanje doživjeli smo kad nas je Joško pozvao na svoju autorsku večer 30. lipnja 2024. u Omišu, gdje smo kao prva klapa iz iseljeništva nastupili uz vrhunske domaće klape izvodeći njegove pjesme.

Počašćeni smo što Joško potpisuje glazbene aranžmane za nekoliko pjesama nastalih iz pera jednog našeg člana. Cijenimo njegov trud i angažman u promicanju dalmatinske i hrvatske kulture unutar te izvan granica domovine, ali posebno ga cijenimo kao prijatelja i osobu. Uvijek vedar, pozitivan, otvoren za nove ideje i spreman pomoći u svakom smislu. Ukratko, pravi 'domaći čovik'.

(Klapa Croatia, München)

POVRATAK

Po povratku iz Kanade 1995. godine, Čaleta se vratio u klapski svijet, ali ne kao voditelj već primarno kao skladatelj i obrađivač te savjetnik, suradnik i/ili producent tematskih projekata brojnih voditelja i klapa, poput klapa Jelsa, Nostalgija, Dišpet, Čakulone, Sagena, Petrada i drugih. Takvom suradnjom obogaćuje iskustvo klapaša vlastitim doprinosom, nastojeći pak zadržati naglasak na samoj glazbi. Izranjaju potom brojni zvučni i uspješni projekti, od kojih su mnogi iznjedrili danas često izvođene klapske pjesme, poput albuma *Sjećanja – zapisi Antuna Dobronića* s klapom Jelsa i Markom Rogošićem, *Judi moji* klape Braciera, *Divici Mariji* i *Sanak ide niz ulicu – hrvatske tradicijske uspavanke* klape Čakulone, *Za dišpet*, *Rusulica*, *Svakome na vo'ju* i *Jedna ura 'lada* klape Dišpet i drugih. Ove posljednje dvije klape važne su sudionice i uzori takozvanog ženskog *klapskog pokreta*, a koji je do danas amatersko muziciranje ženskih klapa doveo do vrhunske razine. Klapski su se festivali postupno bogatili ženskim glasovima, a klapski repertoar paralelnom ženskom pričom koja je desetljećima strpljivo živjela u sjeni one muške. Kako se i kad ona počela graditi, prepričava Čaleta: „Oko 2000. godine, cijela se ta priča zahuktala. Pojavljuje se Jurica Bošković i kreće s ogromnom energijom. Pokreće cijelu lavinu u zagrebačkom klapskom svijetu, organizira te ljude, osniva brojne klape, radi različite akcije... Imamo raznolike radionice, tematske koncerte, imamo koncert na Šalati na koji je došlo oko pet tisuća ljudi. Rasprodana Šalata, Dom sportova i Lisinski redovito. U tom je svemu Jurica bio stvarno neumoran.“

*„Dragi naš barba Čaleta,
rodilo ti žito i 'šenica, i u polju vinova lozica.*

*Nosimo ti dare od cesara, Bog poživi našeg gospodara!
23 godine pjevanja, more ispjevanih pjesama, na desetke Vaših...
Naš ste jer smo Vašim pjesmama uspaqljivale, udavale se, slavile
i tugovale. A kada sve te trenutke doživiš kroz pjesmu, zoveš se
svojim i dio si obitelji.*

*Svaki trenutak proveden s Vama u radu na našim projektima
pravi je dar, a posvećenost i ljubav prema klapskoj pjesmi čine
Vas neprocjenjivim. S Vama smo upoznale veličinu naše baštine,
a Vaše poštovanje prema tradiciji inspiriralo nas je u svakoj noti i
pjesmi koju smo zajedno stvarali. Energija koju nam prenosite i
maksimum koji iz nas izvučete forte je čak i kada pjevamo piano.*

*U doba digitale i raznih sibeliusa, dobiti note s potpisom za
Čakulone ima vrijednost pisma ili razglednice ispisane rukom i
izaziva osjećaj ponosa i posebnosti. Intervali, popularni čaletizmi,
protresu dušu i ugriju srce kada se god zapjevaju.*

*Neka Vam ova godina (a i sve sljedeće) donese još puno radosti,
uspjeha, pisme i proba s nama! Neka Vas prati zdravlje, veselje i
ona iskrena radost s kojom darujete svaki ton. S ljubavlju i
velikom poštovanjem, neka živi pisma i Vi s njom!“*

(Klapa Čakulone)

Uz klapski svijet, Čaleta polako uranja i u druge glazbene sfere pa je tako 2001. započeo vrijednu suradnju s Ansamblom LADO, ali i s drugim amaterskim te poluprofesionalnim društvima i zborovima, poput SKUD-a Ivan Goran Kovačić, Komornog zbora Ivan Filipović i različitim KUD-ovima diljem Hrvatske. Usto, formira tri ansambla tradicijske glazbe iz kolegija na zagrebačkom Sveučilištu koji prerastaju akademske okvire, postavši autonomnim jedinkama. Jedan je od njih – ansambl

Harmonija disonance – napravio presedan svojim nastupom na Dori 2023. godine. Zanimljiv je insajderski pogled jedne od članica Harmonije, Petre Crnčević, predstavljen u članku za portal Glazba.hr: „Izlazak iz sfere kolegija u koncertnu djelatnost zasigurno nije bio dio prvotnog plana, ali maestro Čaleta ima zanimljiv pedagoški nerv te često djeluje na takav način: gura izvođačka tijela dalje nego što su mogli zamisliti da će ići te istovremeno od njih radi zaljubljenike u (crkvena) pučka pjevanja.“ Imajući pristup bogatoj dokumentaciji tradicijske glazbe iz Instituta za etnologiju i folkloristiku te različitim folklornim smotrama i festivalima, kao i mogućnost učestalog terenskog rada, a konačno i iskustvo skladanja te aranžiranja za višeglasne vokalne *cappella* sastave, po povratku iz Kanade Čaleta širi svoj opus sakralnim i sekularnim djelima mimo klapskog izričaja, osvajajući pjevače prepoznatljivim i energičnim autorskim rukopisom inspiriranim tradicijskim ostvarenjima koja u novom ruhu plijene pozornost međunarodne publike i glazbenika.

Na korizmenom koncertu Vokalnog ansambla KUD-a Klek iz Ogulina 2010., u okviru 19. izdanja Pasionske baštine (iz privatnog arhiva ansambla)

O tome da njegova glazbena mašta i bogato iskustvo nadilaze granice glazbenih žanrova i vrsta svjedoči i Vokalni ansambl Kantaduri, osnovan 2008. na inicijativu uvažene etnomuzikologinje i pjevačice Katarine Livljanić i njezina ansambla Dialogos specijaliziranog za srednjovjekovni repertoar i vlastite originalne glazbeno-scenske projekte temeljene na srednjovjekovnim izvorima. U Kantadurima, Čaleta djeluje dvojako – kao pjevač i umjetnički voditelj – a uz sebe je okupioiskusne pjevače, istovremeno umjetničke voditelje, kompozitore, aranžere i glazbene producente klapskog pjevanja te srodnih tradicijskih glazbenih vrsta. Njihova su ostvarenja snažno nadahnuta tradicijskom vokalnom glazbom južne Hrvatske – jadranskog i dinarskog kulturnog područja. Kantaduri i Dialogos do danas su ostvarili tri zvučna projekta: *Dalmatica* (inspiriran srednjovjekovnom crkvenom glazbom južne Hrvatske), *Okamenjeni glasi/ Heretical Angels* (inspiriran stećcima i religijskom baštinom srednjovjekovne Bosne i Hercegovine) i *Hekuba* (inspirirana dubrovačkim i venecijanskim renesansnim tekstualnim i glazbenim izvorima te tradicijskom glazbom dubrovačke regije). Sva se tri projekta redovito se izvode na uglednim europskim glazbenim festivalima (Edinburgh, Antwerpen, Paris, Gent, Regensburg, Dalhaim itd.).

„Posegnuviši u svoju arhivu, našla sam naša pisma od prije dvadeset godina, u kojima komentiramo glazbene snimke, iskrice svakodnevnog života, stotine ideja... Sjećam se vrlo jasno i našeg susreta u tvom Institutu u Zagrebu: tko je tada mogao i zamisliti da ćemo par godina kasnije krenuti u projekte s kojima ćemo zajedno proći kroz četiri kontinenta, kroz više programa, kroz nebrojene uspomene, kroz trenutke glazbenih uzleta i koncerata u kojima smo dali od sebe sve što imamo i što nismo ni znali da imamo, stotine uspomena, suza od smijeha i podijeljenih suza u teškim trenucima u kojima si isto bio blizu... Čitav jedan mali život koji se vrti između 'donné... i odné'. Sav onaj žar, snaga, jednostavnost i inventivnost koja te krasi neka te prati i dalje, a nama zajedno donese još puno doživljaja i kreativnih uzleta.“

(Katarina Livljanić)

Kantaduri (iz privatnog arhiva ansambla)

Sve tri faze života Joška Čaleta obilježila je nepokolebljiva dosljednost samome sebi i uzvišenoj ideji da je glazba na prvom mjestu. O tome svjedoče postojane riječi kojima su ga tijekom proteklih 45 godina djelovanja opisivali gotovo svi njegovi suradnici. „Energija, igra, zunzi, inspiracija, vrelo, sloboda, motivacija, iskon...“, nabrojat će maestri Vinko Karmelić i Lobel Filipić. Drugi će pak nadodati: posvećenost, ljubav, strast, žar, snaga, intenzivnost, trud, neumornost, predanost, inventivnost, jednostavnost, poštovanje, ali i uspomena, zajedništvo, podrška, nesebičnost, vedrina, smijeh, suze, ponos, identitet, baština. Čovjek. Čarolija.

„Osnova svega je energija. Ako u priču ne ideš čistom dušom, ako počneš kalkilirati, ljudi to osjete. Isto tako, ako ego progovori iz tebe, oni će to pretrpjeti neko vrijeme, ali ne zadugo. U prvi plan uvijek stavljaš glazbu i izvođače: ti si dio izvođača, dio te zajednice. To su ustvari te male tajne zanata. Riječ je o izvedbenoj umjetnosti koja bez ljudskog kontakta ne funkcionira.“

(Joško Čaleta)

GLAZBA KOJA PLOVI: AUTORSKA SUŠTINA KROZ KONCERTNI PROGRAM

„Ljudi s kojima radim, oni me inspiriraju. Sve stvari koje sam pisao, u 99% slučajeva bile su za neki određeni ansambl.“ (Joško Čaleta)

Nemoguće je govoriti o glazbi Joška Čaleta, a pritom ne uključiti okolnosti njezina stvaranja. Već je na samom početku rečeno kako se u njegovoj kreativnoj personi premrežavaju četiri područja kao četiri sastavne niti – izvedba, edukacija, znanost i kreacija. U svima su njima glavna supstanca ljudi. Akumulirajući različita iskustva kroz slušanje, pjevanje i razgovor, Čaletino kreativno pero sintetizira i kanalizira glazbu s jasno izraženom temeljnom nakanom: „Uvijek se trudim da je ne prearanžiram, da ostane u duhu onoga za koga pišem ili što me inspiriralo i, konačno, da je prisna ljudima. Da ostane s njima u kontaktu, da je ljudi osjete, da je sami izvođači osjete i vole pjevati. Zato onda i sama publika redovito pozitivno reagira. Zato ta glazba ima smisla.“ Sljedeće će stranice na primjeru selektiranih skladbi i obrada s koncertnog programa dočarati nekoliko ključnih specifičnosti koje obilježavaju autorsku suštinu Joška Čaleta.

PISANJE NA POZIV

„Ja nisan zanatlija. Ne funkcioniram tako. Ne pišem da bih nudio na prodaju. 90% skladbi koje sam napravio naručili su točno određeni ljudi ili ansambli. Onaj ostatak pisao sam baš na vlastiti poriv“, kazat će Čaleta. Ovu je izjavu oprimjerio pričom oko nastanka skladbe *Braćo brata sprovodimo* inspirirane istoimenim bratovštinskim napjevom:

„Ona se danas izvodi u par mojih djela s Kantadurima, ali inicijalno sam je napravio Jerku Beziću. Sjećam se kako je krenulo, još kad sam s Bezićem krenuo na prvi teren 1998. u Lišane Ostrovičke, rodno mjesto Dragana Nimca s kojim do danas surađujem u udruzi Pjevana baština. Tom prilikom Bezić mi je rekao: 'Znate, kolega, Vi ste jako otvoreni i dobri s ljudima, a umijete i dobro pjevati. Biste li nešto napisali za moj sprovod kada dođe vrijeme?' On je već tada imao plan što bi volio da ta skladba sadrži: Dan od gnjeva, točno određene himne i pjevane psalme, sve je već bio složio u glavi. I tu je priča stala. A, onda, kad je već bio u mirovini, došao je proslaviti svoj osamdeseti rođendan u naš Institut. Kad je sve završilo, samo mi je štapom pokazao znak 'dođi'. A onda je rekao: 'Vrijeme je, kolega, sjećate se što ste mi obećali?' Rekao sam mu da dođe sutra, da mi malo skicira što želi. On je zaista i došao, ali ja se nisam pojavio, nisam mogao s čovjekom govoriti o njegovoj smrti. Tako me na stolu dočekala samo skica melodije koju je htio. Podsjetila me na jednu melodiju iz Polače, čiji mi je meloritmički obrazac poslužio kao podloga. Tekst sam odabrao iz knjige prvog sveska serije *Spomenici glagoljaške baštine* autora Stjepana Stepanova i urednika Jerka Bezića. Riječ je o bratovskoj priči koja je uostalom bila Bezićev cjeloživotni istraživački fokus. Malo prije njegove smrti, njegova kćerka Nada me upozorila o stanju svoga oca, kazavši: 'Samo mi je spomenuo, javi se Jošku.' Kad je iza Nove godine umro, poslao sam vijest dvadesetorici klapaša i dao im note. Uz nas, tom su prilikom Ivica Dundović i Livio Marijan izvodili psalme. I tako smo našeg Jerka ispratili baš po njegovom, s *Braćo brata*.“

Sakralni opus čini značajan dio Čaletina stvaralaštva. Iako je riječ o posebnom korpusu pjesama s vlastitom ritualnom atmosferom i mističnim značenjima, mahom inspiriranim glagoljaštvom i crkvenim pučkim pjevanjem, i u njima se prepoznaje bliskost narodu, bliskost običnom čovjeku, bilo glazbenim pristupom, bilo odabirom teksta.

Tako će za pjesmu *Zdrava o, Divice*, s prizvukom glagoljaškog korala, autor biti inspiriran stihovima Marka Marulića, birajući neposredne i opipljive motive poput „Majko slavna Božja, slaja si od meda, i jošće od satja, za tobom svak' gleda“. I za skladbu *Oče naš, iže jesi na nebesi* Čaleta je posegnuo za staroslavenskim tekstom iz bosanskog srednjovjekovnog zbornika – *Radosavljevog zbornika* (ur. Anica Nazor) – uglazбивši ga za potrebe projekta *Okamenjeni glasi (Heretical Angels)* u izvedbi Kantadura.

Na koncertu Pučkih pivača KBF-a 2023. u šibenskoj katedrali (fotografija iz Šibenske biskupije)

S druge strane, *Virovanje* spada u onih preostalih deset posto koje nisu nastale na poziv, već iz osobne potrebe: „Moje *Virovanje* inspirirano je onim pučkim iz Pridrage. Uzeo sam samo citat u kojem pjevaju dva solista, sve je drugo nadodano. Posebna je priča kako sam uopće došao do tog. Nakon drugog terenskog snimanja crkvenog pučkog pjevanja u Pridragi, u okviru projekta snimanja crkvenog glagoljaškog pjevanja udruge Pjevana baština, vrtjelo mi se po glavi – još mora biti nešto što

nam nisu otpjevali. Premda sam pokušavao izvući to nešto, ono jednostavno nije izlazilo. Tek kad smo treći put došli u tu predivnu starokršćansku crkvicu sv. Martina s nevjerojatnom akustikom, oni mi kažu: 'Našli smo, našli smo, imamo još nešto.' Onda su počeli pjevati. Čim sam čuo to apostolsko *Virovanje* koje pjevaju na svom dijalektu – oša', doša', siša' – mene je prebacilo i odmah sam vidio, čuo sam onaj: 'Virujem, virujem, viru, viru, virujem...' Odmah sam im rekao: 'E, ova će se pivati!' I zaista, neusiljena energija i emocionalni naboj Čaletina *Virovanja* osvajaju pjevače i publiku na prvi mah: „Ono ima neku svoju ljepotu i težinu. To je valjda to nešto iskonsko što dobiješ, dođe kao nekakav bonus na cijeli rad. Jednostavno se dogodi.“

GLAZBENI KROKI I ETNOMUZIKOLOŠKE PREDNOSTI

„Moje skladbe redovito donose određenu atmosferu; ti čuješ tu Dalmaciju, čuješ tu neku često tragičnu priču. Na primjer, u pjesmi *Jope si mi u son došla* na tekst Ante Valčića pokušao sam zaista dočarati tu praznu kuću nakon materine smrti. I baš mi Vinko Karmelić govori da im je skoro na svakoj probi netko zaplakao. Nastojim prenijeti taj određeni osjećaj pjesme. Slično tome, u pjesmi *Zite* koristio sam hoketus tehniku isprekidanog pjevanja s ciljem rekreiranja atmosfere: podne u Bolu. 'Zaspa nono kraj unuka Zita, na siku u podne, u sri' lita. Na metar od mora. Zaspa i s guštom sanja kako cvrčak Zitu pismon se poklanja...' I sam autor teksta Ranko Mladina kaže da je to napisao oko podne, ure, da je gledao unuka kako spava, vani su bili cvrčci, sanjaj Zite moj... I slika jedna – kroki – ona me inspirirala, vidio sam je. Jednostavno, osjetim takve stvari kad radim.“

Pritom je, naglašava Čaleta, prilikom skladanja tradicijom inspiriranih pjesama izrazito bitno poznavanje konteksta i glazbenog jezika lokaliteta na koji se pjesma oslanja. U slučaju dalmatinske i klapske pjesme, glazbeni su jezik od 1950-ih nadalje formirali i modelirali vrsni skladatelji te izvođači, poput Jakova i Pere Gotovca, Petra i Frane Tralića, Dinka Fija, Ljube Stipišića, i tako redom, posebno onih vezanih uz Festival dalmatinskih klapa u Omišu. Usto, važno je napomenuti da su na klapske aranžere i skladatelje snažno utjecali takozvani *klapski bazeni* (npr. Trogir, Šibenik, Dubrovnik, Split itd.) specifičnostima svoje interpretacije. „Ja isto nastavljam putem tih melografa i aranžera. Veliki broj napjeva koje sam terenski snimio ili zapamtio donio sam u obradi na zahtjev određene klape. Ali, imam potrebu da ga predstavim u točno određenom stilu, osluškujući glazbeni i govorni dijalekt koji me ponukaju i odvedu u određenom smjeru. Da bi te odveklo negdje, moraš najprije poznavati teren, a da bi ga poznao, moraš ga pratiti.“

Etnomuzikološki terenski rad uključuje snimanja i dijalog s originalnim nositeljima tradicije, kao i osluškivanje svih životnih sastavnica koje formiraju glazbene tradicije određenog kraja. Široki terenski rad, kakvim se može pohvaliti Čaleta, omogućuje prepoznavanje različitih glasova – žanrova, stilova – koji sudjeluju u glazbenoj komunikaciji i doprinose raznolikosti tradicijskih glazbenih ostvarenja, kao i kontinuiranoj mijeni tradicije. U takvom osviještenom pristupu, skladatelj je istovremeno istraživač i obrađivač. Pritom je gotovo nemoguće povući granice među ulogama: „Ja jesam skladatelj, ali sam i obrađivač. U svakom mojoj obradi postoje određeni prepoznatljivi skladateljski postupci. Zbog toga se puno mojih stvari može prepoznati po stilu. To je ta skladateljska nota bez koje bi obrađivački rad bio izuzetno težak. Mislim da su uloge skladatelja i obrađivača u ovakvom kontekstu ustvari spojene.“

Prilikom istraživanja tradicijskog pučkog pjevanja sa Sardinije (*canto a tenore*), u sklopu konferencije ICTM-a 2013. (foto: Marco Lutz)

Osim *Virovanja*, s ovog su koncertnog programa još dvije obrade-skladbe direktan rezultat terenskog istraživanja. Riječ je o *Viniškoj* i *Starograjskoj kolendi*, za koje će se Čaleta prisjetiti: „*Vinišku kolendu* kazivale su mi dvije obitelji, Mlačići i Kostovići, u Vinišću kraj Trogira. Oni su ispjevali dijelove koje sam tražio pa sam prema tome složio ovu priču za LADO. *Starograjsku kolendu* kazivao mi je Stjepko Franetović, čiji me otac Matko odmah po praizvedbi nazvao i potvrdio: 'To je to, dobro je'." Upravo iskustvo i važnost terenskog rada Čaleta nastoji prenijeti ansamblima s kojima radi, što će u članku za Glazba.hr potvrditi i Petra Crnčević iz ansambla Harmonija disonance: „Ipak, najvrjedniji segment rada [Pučkih pivača KBF-a] su odlasci na teren – klasični etnografski teren koji se sastoji od izmještenog lokaliteta te niza metoda kojima se koriste u razgovorima sa sugovornicima. Članovi ansambla svoj boravak na terenima kroje prema svojim potrebama, a to su potrebe

izvođača. Dok se raspituju za repertoar i slušaju različite izvedbe napjeva svojih sugovornika, oni promatraju kako ti ljudi žive, kako pjevaju, na koji način komuniciraju tijekom izvedbe, kako se međusobno gledaju, što prethodi uzimanju dahova, tko je 'glavni' i kako se očituje njegova uloga u zvuku te obraćaju pažnju na nazivlje kojim se njihovi sugovornici koriste kada opisuju pjevanja, dijelove napjeva, ukrase itd. Takva usmjerena pozornost ovih istraživača-izvođača dovodi do pažljivog osluškivanja izvedbenih detalja područja odakle su napjevi koje izvode." Opremljeni novim saznanjima iz prve ruke, kao i činjenicom da živa tradicijska glazba nije fiksirani predložak već fluidno i promjenjivo tkivo, nerijetki se Čaletini studenti i sami okušavaju u trojakoj ulozi istraživača-obrađivača-skladatelja.

„Dragi Maestro, teško je opisati koliko ste nas zadužili. U Vašem srcu kao da ima beskrajno mjesta za sve nas – i ljude i pjesme. Svakim našim susretom, naučili ste nas ne samo glazbi, već i životu, zajedništvu, posebnoj, ali jednostavnoj radosti te predanosti i ljubavi prema onome što radimo. Zbog Vas su oni zaboravljeni ostali zauvijek zapamćeni, a mi bismo voljele doprinijeti tomu bar trunku, kao i Vi. S Vama je svaki teren bio pustolovina, a svaki koncert jedinstvena prilika za zajedničko stvaranje novih tradicija. Hvala Vam na svemu i neka Vaš duh i dalje vodi mnoge kroz i u glazbu. Od srca! Vaše HD cure.“

(Harmonija disonance)

SURADNJOM DO SMISLA

Jedna je od najvažnijih karakteristika Čaletina skladateljskog i aranžerskog rada aktivna i kontinuirana suradnja s ansamblima: „Počevši od *Siročeta* i drugih stvari, pisao sam ih direktno za klapu Trogir u tom trogirskom načinu glazbenog razmišljanja. Isto tako, u

Kanadi sam puno toga radio upravo za zbor Zvonimir. Po povratku u Hrvatsku, isti sam princip rada usmjerio na klapu Jelsa, kasnije klapu Braciera pa Petrada i druge, a da ne govorim s curama; samo za Čakulone i Dišpet sam napisao preko pedeset skladbi. U isto vrijeme, s KUD-om u Ogulinu i sa zborom Ivan Goran Kovačić radio sam folklorni izričaj. Ali uvijek sam se trudio prilagoditi aranžman onako kako baš taj ansambl može najbolje izvesti to djelo. Ustvari, guštam pisati direktno za određene sastave, kad točno čujem njihove glasove i znam koliko i što koji može.“

Suradnja u skladanju u Čaletinom se slučaju događa i spontano, na samoj probi. Kod obrade *Rusulice* Žana Jakopača, to je izgledalo ovako: „U starom Institutu, za klavirom, došla mi je Jasna iz klape Dišpet. Ja sam krenuo, ona je bilježila. Zanimljivo je da kad s nekim dugo radiš, onda se dogodi da kad pričaš o glazbi, pokušaš je vizualno rukama i znakovima objasniti. Katin glas, odmah se zna što treba napraviti, gdje će ga 'slomiti'. Vlatka, Jasna (pokazuje rukom), dodavali smo na aranžman neke glasove koje smo čuli da bi mogli ići. Probavali smo, drži, vidi, složi, daj. Dodali smo tako klaster tonova koji jednostavno leže, ne gledaš ih vertikalno jer ta muzika onda plovi i u tom smislu ti te sekunde ne smetaju. Nastala je glazba koja jednostavno ima smisla. Genijalno je kad imaš povratnu informaciju, kad ti ljudi s kojima radiš nisu samo debla koja stoje ispred tebe, nego surađuju. Istu sam situaciju imao i s Harmonijom disonance. Nama je ideja bila da se upoznamo s tom prebogatom i prerasličitom građom, da je pokušamo usvojiti, a nakon toga da je predstavimo na svoj način, da bude stilski prepoznatljiva. Trudili smo se da bude dijaloški ili da mijenjamo intonaciju, da svatko ima svoju slobodnu intonaciju. Kad radiš tako godinu dana, cijela skupina počne razmišljati i surađivati u izvedbi.“

Suradnja sa ženskim klapama bitno je utjecala na širenje ženskog klapskog repertoara koji se do kraja 1990-ih oslanjao na transponirane obrade muških klapskih pjesama. Kao rezultat toga, od istog doba pratimo povećanje broja ženskih klapa. S novim repertoarom, njihove se intonacije snižavaju radi prirodnijeg i folklornijeg donošenja glazbenog materijala, harmonijski se slog zgušnjava, a tekstovi koje donose nove skladbe inspirirani su upravo ženskom glazbenom tradicijom koja tim putem, makar u klapskom aranžmanu, konačno izvire na površinu, revitalizirana ili novokreirana.

„Joško Čaleta čovjek je s kojim surađujemo od samih početaka i jedan je od ljudi zaslužnih za karakterističan zvuk klape. Najviše za neku klapu napisao je baš za Dišpet! On je krivac većeg broja naših sekundi, notnih klastera i grozdova, a sve da bi obrade narodnih napjeva zvučale što sličnije izvornom, spontanom pjevanju u narodu.

Barba Čaleta je čovjek koji od prvotnog zapisa preko osmišljenog koncepta suzvučja dobije pjesmu koja odjednom diše novim životom, postaje živahna i zanimljiva u samo nekoliko poteza i intervencija. Rukama i nogama on pokazuje pojedinim dionicama što treba pojačati, a gdje se treba 'ugasiti'. I kada povikne: 'oće!' onda znaš da si na dobrom putu da izvuče iz tebe sve što možeš dati, pa i malo više. Nema kockasto, zaboravi na note, nema da nije angažirano, tu produlji, a tu skрати... po osjećaju. I neka su podloga note, uvijek mora biti suzvuk, terca da zvoni, da se svaki glas uspije probiti, pa bilo to i u alikvotama. Ludilo traje dok je proba, a kad se izbroje ure, pitaš se: Bože, a što smo mi sad sve to rekli, tko što pjeva, tko kad upada, je li ova sekunda tu ili tamo... Kao i svaki uragan, tako i on ostavi i svoje posljedice. Razarajuće, ali u pozitivnom smislu.

Rad s maestrom Čaletom uvijek je pun iznenađenja. Teško je ne prepoznati njegov rukopis, a opet se ne vodi nekim ustaljenim obrascem. Predanost, motivaciju i uvijek mladenački duh odašilje

pjevačima i prima od njih, stvarajući jedan prekrasan vrtlog radosti susreta. Uobičajeno poslije probe s njim napisane note treba ponovno 'zašarati', jer ništa što on napiše nije 'zapisano u zvijezdama'. Sve propitkuje zajedno s pjevačima, dodaje, oduzima, da bi na kraju dobio završni proizvod. Svaki susret s njim prava je mala stvaralačka i katarzična avantura koja te ispuni zadovoljstvom i osjećajem da si dao više nego si mogao ili mislio da možeš. I ne samo na probama, već i na koncertima kad nam svima čuva leđa, dok svu tu ljepotu zajedničkog druženja i stvaranja poklanjamo drugima. Maestro Čaleta obilježio je zapisima i izvedbama svih šest naših albuma i jedinstvenu notnu zbirku za ženske klape. Naš barba upisan je u DNK klape Dišpet... i s nestrpljenjem se veselimo novim glazbenim putovanjima s njim kroz tradiciju hrvatske baštine koju toliko voli.“

(Klapa Dišpet)

S klapom Dišpet 2023., prilikom snimanja albuma *Jedna ura 'lada* (iz privatnog arhiva klape)

IZVEDBA KAO RITUAL

Baš kao što tradicijska glazba diše sa zajednicom koja je njeguje, ide od usta do usta, prelazi s generacije na generaciju, spaja različite povijesne trenutke i svjedoči ih onako kako jedino može – mijenama u interpretaciji i glazbeno-tekstualnim sastavnicama – tako i glazba Joška Čalete nije uznica okova notnog zapisa. Ona se uči slušanjem, a izvodi u karakteru interpreta, sve u korist što boljeg prenošenja poruke. Zbog svoje jednostavnosti čvrste je i nedvosmislene srži pa ne zazire od potencijalnih inovacija, slobodne interpretacije i razolikih verzija. Ona je stvorena i živi kao izvedbena umjetnost, a ne mrtvi znak na papiru.

Zbog stajališta koje glazbu vidi neodvojivu od ljudskog kontakta, koncerti u produkciji maestra Čalete redovito su bogati, višeslojni doživljaji, istinski zvučni pejzaži i potpuno osjetilno uranjanje. Uparujući 'glazbu koja plovi' s izvedbenim prostorom i emocijom iz riječi, on koristi scenu kao produžetak svoje kompozicije, sagledavajući njezine trodimenzionalne prednosti kao iskustveni pojačivač. Tako su nizovi skladbi i obrada na koncertnom programu u ulozi naratora koji djeluje na određenoj sceni. Pri 'komponiranju' trenutaka izvedbe, maestro u obzir rado uzima izvođače, dopuštajući im da svojim idejama i porivima pridonose što smislenijem događaju: „Evo, na primjer, na nekoliko zadnjih marijanskih koncerata Pučkih pivača KBF-a, odmah su sami izašli s idejom. Ivan i Kiki pjevali su taj dvoglasni napjev iz Kukljice, a cure su istovremeno pjevale Gospin plač iz Posušja. Na kraju te paralelne izvedbe, oni završavaju u jednom ludilu, u katarzi. Sami su izabrali pozicije gdje žele stajati, vodeći računa o publici i o tome kako će publika percipirati tu 'harmoniju disonance'. To je ta stvar, znači nije naredba, nego samo osjećaj prostora i osjećaj komunikacije s publikom. Kad tako pripremiš publiku, čim razbiješ

monotoniju koncerta hodom, onda joj više ne treba ni taj pljesak. Čak i ta pauza kroz hod, sve je to dio jednog rituala.“

Vezati glazbu s kontekstom izvedbe, ali i nastanka, vezati je uz mogućnosti ljudi koji je izvode i uz karakter publike koja je sluša, uz priču koja se nastoji prenijeti, uz glasove i tradiciju koji su na nju utjecali i njoj pridonijeli te uz raznolike trenutke predstavljanja, poseban je – cjeloviti – pristup toj umjetnosti. Ona tako nadilazi puku estetičku funkciju, prožimajući je značenjima društva, zajednice koja sudjeluje u tom višeslojnom 'ritualu'. Ona tako istinski postaje glazba sa smislom.

Na koncertu s KUD-om Korana iz Slunja 2024. u zagrebačkoj crkvi Uzvišenja Sv. Križa (iz privatnog arhiva KUD-a)

POPIS ODABRANIH DJELA

GLAZBA

Skladbe

Baratoš (stihovi: Vlasta Vrandečić Lebarić)

Bolska (stihovi: Ivica Jakšić Čokrić Puko)

Braćo, brata sprovodimo (posvećeno akademiku Jerku Beziću)

Božić na školjima (stihovi: Pere Ljubić)

Bratmio Brajković (iz projekta *Okamenjeni glasi/ Heretical Angels*)

Bura na Braču (stihovi: Tin Ujević)

Dan od gnjiva (iz projekta *Okamenjeni glasi/ Heretical Angels*)

Oče naš, iže jesi na nebesi (iz projekta *Okamenjeni glasi/ Heretical Angels*)

O gospojo uzvišena (iz projekta *Okamenjeni glasi/ Heretical Angels*)

Radosavljevo evanđelje (iz projekta *Okamenjeni glasi/ Heretical Angels*)

Da si o' srebra...

Dite (stihovi: Mario Petani)

Gospi Slovinskoj ili Slunjskoj (stihovi: Karlo Dragutin Hazler)

Jopet si mi u son došla (stihovi: Ante Valčić)

Lipa moja zemljo ostavljena (stihovi: fra Zvonko Tolić)

Ljubiš li me? (stihovi: Stanko Jerčić)

Nevijska kolenda (*Na dobro nam*)

Ovdje smo, Bože (stihovi: Anka Petričević)

Pisni po Atanaziju Georgiceu (1635.)

Trešeta

U zagrljaju vremena (stihovi: Frane Bilić)

Virovanje

Zamantana (stihovi: Nataša Blagaić)

Zdrava o, Divice mnogo milostiva (stihovi: Marko Marulić)

Zite (stihovi: Ranko Mladina)

Zlato moje (stihovi: Ante Muštra - Tulija)

Obrade

Ako si jubo pošla spat (Trogir)

Bile su sestrice tri (dolina Neretve)

Bog se rodo Vitliomi (Supetarska Draga, Rab)

Bolske kolendre (*Istekla je iza gore*) (Bol, Brač)

Čuj slavića di propiva (Pučišća, Brač)

Daj mi majko granu bora (Ložišće, Brač)

Dan večere Gospodina (Tisno, Murter)

Da san se molio (Svirče, Hvar)

Da si o' duba zelenoga (Vrboska, Hvar)

Doleti, sivi sokole (mađarska Podravina)

Draga moja, napoj meni konja (Trogir)

Ej, kad ja iden Staren Gradu (Jelsa, Hvar)

Galofaru cvijeće moje (Šipani)

Gdinjska koleđa (Gdinj, Hvar)

Gorko cvili Marija (Topolje, Baranja)

Gorko plače Gospa draga (Vlaka, Slivno Ravno)

Henjueke (glazba i tekst: Stjepan Barišić Gego)

Hodi zbogom sunce moje žarko (Pupnat, Korčula)

Ispovidajte se (iz projekta *Dalmatica*, Trogir)
Jabuko rumena (Preko, Ugljan)
Judi moji (glazba i tekst: Stjepan Barišić Gego)
Kolende iz Murtera (*Na dobro vam došlo porojenje*)
Kolenda iz Tučepi (*Lipo će nan darovati Kralja*)
Kolendre iz Pražnica (*Dobra večer ovom stanu*)
Kraljice neba raduj se (Kuterevo)
Lijepa se Mare udala (Lastovo, Lastavo)
Lijepa ti je od jabuke voćka (Babino Polje, Mljet)
Lipa Mara šenu žela (Badanj, Drniš)
Marijina bašća (Baranjsko Petrovo Selo)
Momen dragu prva mu je leva (Trogir)
Na kucu ti buza (Trogir)
Narode moj ljubljani (Lađevac, Kordun)
Narodi nam se kralj nebeski (Posedarje)
Nini nani, Miho mali (Konavle)
Nini nani, moj sokole (Mirca, Brač)
Oj, Pučiška valo (Pučišća, Brač)
O Isuse ove noći (Hvar, Hvar)
O Marijo budi zdravo (Lanišće, Istra)
O prislavna, Božja Mati (Stari Grad, Hvar)
Oslobodi me, Gospodine (Imotski)
Otoče (glazba i tekst: Žan Jakopač)
Pisala bi knjigu (Kaštel Novi)
Pismu novu sad pivajmo (Veli Varoš, Split)
Poslušajte braćo mila (Zaton kod Šibenika)
Po štruku murtele (Sveti Filip i Jakov)
Preveliku radost navišćujem vama (Murter, Murter)
Procvala grana ljiljana (Rogotin, dolina Neretve)

Promislimo braćo danas (Gospin plač) (Donji Humac/
Mirca, Brač)

Rusulica (glazba: Žan Jakopač prema trad. napjevu iz
Postira, Brač, tekst: Ivančica Huljev-Jakopač i Žan
Jakopač)

Sagradi' ću kuću poli mora (Prvić Šepurine)

Sokole moj (Blato, Korčula)

Spavaj, spavaj ditiću (Veli Iž/Lišane Ostrovičke)

Srična noć je prispila (Topolje, Baranja)

Starograjska kolenda (Dobra večer u Barba Sibeta)
(Stari Grad, Hvar)

Sve son istargala (Jelsa, Hvar)

Svet Mikula do Komiže (Selca, Brač)

Svetoj žrtvi uskrsnici (Vid, dolina Neretve)

Široko, levonte (Jelsa, Hvar)

Što to gori škriplje (Pula)

Tri kralja hodjahu (Nerežišća, Brač)

Tri su kralja 'idrila (Vinišće kod Trogira)

Uskrsnuo je Spasitelj (Baranjsko Petrovo Selo)

U vrtu malom (Voloder, Moslavina)

Vapor plovi, se valove diže (Novi Vinodolski)

Viniška kolenda (Evo smo Van zdravo došli) (Vinišće kod
Trogira)

Zaspalo je siroče (Vinišće kod Trogira)

Zaspao je mlad Ivane (Kaštel Novi)

Zdravo morska zvizdo mila (Bol, Brač)

Znanstveni članci

Ćaleta, Joško. 1997. „Klapa Singing: A Traditional Folk Phenomenon of Dalmatia“. *Narodna umjetnost*, 34/1: 127–145.

Ćaleta, Joško. 1997. „Klapa u dijaspori: Klapa ‘Zvonimir’ Vancouver, Kanada“. *Bašćinski glasi* 6: 71–93.

Ćaleta, Joško. 1999. „The Ethnomusicological Approach to the Concept of the Mediterranean in Music in Croatia“. *Narodna umjetnost*, 36/1: 183–195.

Ćaleta, Joško. 2001. „Hrvatska tradicijska glazbala“. U *Hrvatska tradicijska kultura. Na razmeđu svjetova i epoha*. Zorica Vitez i Aleksandra Muraj, ur. Zagreb: Barbat et al., 423–441.

Ćaleta, Joško. 2003. „Klapa Singing and ča-val: The Mediterranean Dimension of Popular Music in Croatia“. U *Mediterranean Mosaic. Popular Music and Global Sound*. Goffredo Plastino, ur. New York: Routledge, 241–267.

Ćaleta, Joško. 2007. „Stavi prst u uvo, pa goni: Etnomuzikološki i antropološki pogled na glazbovanje dalmatinskog zaleđa“. U *Split i drugi. Kulturnoantropološki i kulturnostudijski prilozi*. Ines Prica i Tea Škokić, ur. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku – Hrvatsko etnološko društvo, 161–181.

Ćaleta, Joško. 2008. „Modern Klapa Movement: Multipart Singing as a Popular Tradition“. U *European Voices I. Multipart Singing in the Balkans and the Mediterranean*. Ardijan Ahmedaja i Gerlinde Haid, ur. Wien: Böhlau Verlag, 159–177.

Ćaleta, Joško. 2009. „Ganga party: Let iznad gangina gnizda iliti multimedijalno predstavljanje (ne)odbačene tradicije“. *Kazalište*, 12/39-40: 134–144.

Ćaleta, Joško. 2009. „Pivat 'oću, pivat je sloboda, pivanje je moja razanoda: Novi stilski izričaji u vokalnom i instrumentalnom repertoaru ansambla LADO“. U *Lado. Hrvatsko nacionalno blago 1949-2009*. Zorica Vitez i Mirjana Vučić, ur. Zagreb: Školska knjiga, 169–181.

Ćaleta, Joško. 2009. „Procesije, karnevoli, Cimer fraj i Viroza party...: Glazbovanje i glazbeni život u Bolu na otoku Braču“. U *Destinacije čežnje, lokacije samoće. Uvidi u kulturu i razvojne mogućnosti hrvatskih otoka*. Ines Prica i Željka Jelavić, ur. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku – Hrvatsko etnološko društvo, 25–55.

Ćaleta, Joško i Naila Ceribašić. 2010. „Croatian Traditional Music Recordings: The 1990s and 2000s“. *Journal of American Folklore*, 123: 331–345.

Ćaleta, Joško. 2011. „Gango moja gangali te ne bi da se nismo rodili u tebi“. U *Grudsko pivanje. Ganga, đotavica, putničko pivanje, diple i gusle iz Grudskog kraja*. Tomislav Matković, ur. Grude: Matica hrvatska, Ogranak Grude, 5–18.

Ćaleta, Joško, i Jakša Primorac. 2012. “‘Professionals’: Croatian Gusle Players at the Turn of the Millennium“. U *Balkan Epic. Song, History, Modernity*. Philip V. Bohlman i Nada Petković, ur. Lanham – Toronto: The Scarecrow Press, 145–203.

Ćaleta, Joško i Katarina Livljanić. 2013. „Dalmatica: un projet commun entre oral et écrit, traditions musicales latines et glagolitiques, masculines et féminines, en Croatie“. U *Musique, Femmes et Interdits Rencontre Internationale Musique, Femmes et Interdits des 3-4 octobre 2008 CCR d'Ambronay*. Aline Tauzin, ur. Ambronay: Ambronay Editions, 195–207.

Ćaleta, Joško. 2021. „Tradicijska glazba na tržištu u postsocijalističkoj Hrvatskoj: Slučaj klapskog pjevanja“. U *Transformacija rada. Narativi, prakse, režimi*. Ozren Biti i Reana Senjković, ur. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku, 317–339.

Ćaleta, Joško. 2023. „Dalmatinska pisma vs. klapska pisma: O počecima organiziranog (pokreta) klapskog pjevanja kroz prizmu utjecaja rane diskografske industrije“. *Baščinski glasi*, 18/1: 39–63.

Ćaleta, Joško. 2023. „The Festival of Dalmatian Klapa in Omiš as an Example of the Festivalization of Croatian Traditional Music“. *Muzikologija*, 2/35: 67–85.

Knjige

Ćaleta, Joško i Jurica Bošković. 2011. *Mediterranski pjev. O klapama i klapskom pjevanju*. Zagreb: Večernji list.

Ćaleta, Joško i Marko Rogošić. 2014. *...za dišpet. Tradicijski napjevi i popularne skladbe za ženske klape u obradi Joška Ćalete i Marka Rogošića / notografija* Želimir Panić ... [et al.]. Jurica Bošković, Joško Ćaleta i Marko Rogošić, ur. Zagreb: Cantus, Klapa Dišpet; Bol: Vallum.

Ćaleta, Joško i Iva Niemčić. 2022. *Uvooo! Eviva nam kumpanija, poša nam je alavija! Etnografija Lastovskog poklada*. Marina Blagaić Bergman, ur. Zagreb - Lastovo: Institut za etnologiju i folkloristiku, JU Park prirode Lastovsko otočje.

Ćaleta, Joško i Ivan Buljan. 2023. *Oj, девојко Maro. Izbor tradicijskih napjeva sa Smotre muških pjevačkih skupina Hrvatske u Ivanić-Gradu (2002. – 2021.)*. Dora Dunatov, ur. Ivanić-Grad & Zagreb: KUD Ogranak seljačke sloge Posavski Bregi, Pučko otvoreno učilište Ivanić-Grad i Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb.

Čaleta, Joško, Perina Vukša Nahod i Dragan Nimac.
2023. *Komin. Glagoljaško pučko crkveno pjevanje u
Splitsko-makarskoj nadbiskupiji*. Zagreb: Hrvatska udruga
Pjevana baština, Institut za etnologiju i folkloristiku,
Hrvatsko katoličko sveučilište.

O IZVOĐAČIMA

Akademski zbor Filozofskoga fakulteta Concordia discors

djeluje od 2010., a danas broji šezdesetak članova. Od osnutka do danas Zbor je postigao značajne rezultate, među kojima se ističu: posebna rektorova nagrada za izvedbu *Velike mise u c-molu* W. A. Mozarta u Zagrebu 2014., nastup na manifestaciji Europe sings povodom Dana Europe u Beču 2014., treće mjesto u finalu natjecanja Do posljednjeg zbora (HRT, svibanj 2012.), zlatne plakete u B kategoriji i posebna nagrada na Natjecanjima pjevačkih zborova u Zagrebu, dvije zlatne plakete na natjecanju Canta al mar u Španjolskoj (2012.), tri na natjecanju Venezia in Musica 2013. te tri u Pragu (Praga cantat) 2014. godine. Tijekom 2016. Zbor nastupa na Natjecanjima pjevačkih zborova u Zadru (rezultat 85/100), Zagrebu i u Krakowu te kao dio Akademskog zbora Sveučilišta u Zagrebu nastupa na otvaranju Europskih sveučilišnih igara 2016. Zbor pobjeđuje na 4. Natjecanju hrvatske tradicijske vokalne glazbe u Zagrebu 2017. te po prvi put predstavlja grad Zagreb na državnim Susretima hrvatskih pjevačkih zborova u Rovinju. Na međunarodnom natjecanju Horskog šampionata u Tuzli Zbor je osvojio zlatno priznanje i posebnu nagradu za najbolju izvedbu skladbe s elementima tradicijske glazbe. Na 52. Susretima hrvatskih pjevačkih zborova u Rovinju zbor osvaja zlatno priznanje i *Grand Prix*. Zbor je na 54. Susretima hrvatskih pjevačkih zborova u Varaždinu osvojio posebnu nagradu za najbolju izvedbu skladbe hrvatskog skladatelja. Zbor je na 4. međunarodnom natjecanju zborova u folklornoj glazbi Adria Cantat u Šibeniku 2024. osvojio zlatnu plaketu te nastupao u pripetavanju za *Grand Prix*. Umjetničko vodstvo zbora Concordia discors čine Vinko Karmelić i Lobel Filipić, a do 2022. tu je funkciju obavljala i Marina Jurković.

Ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske LADO

2024. godine obilježava punih 75 godina umjetničkog djelovanja. Jedini nacionalni profesionalni folklorni ansambl osnovan je 1949. godine sa zadaćom i ciljem istraživanja, prikupljanja, umjetničke obrade i scenskog prikazivanja najljepših primjera bogate hrvatske glazbene i plesne tradicije. Njegovi vrhunski plesači, koji su istodobno i izvanredni pjevači, s lakoćom se transformiraju iz plesnog ansambla u reprezentativan folklorni zbor, a petnaest odličnih glazbenika svira na osamdesetak tradicionalnih i klasičnih instrumenata. LADO u svom radu okuplja najpoznatije hrvatske etnokoreologe i koreografe, etnomuzikologe, glazbene aranžere i folkloriste, ali i skladatelje i dirigente nadahnete pučkim glazbenim stvaralaštvom. Sve to rezultiralo je impozantnim koreografskim i glazbenim repertoarom s više od stotinu različitih koreografija i nekoliko stotina vokalnih, instrumentalnih i vokalno-instrumentalnih brojeva. U bogatom nizu suradnji upravo se ističe suradnja s maestrom Joškom Čaletom, koja traje od 2001. godine. Njegova stručnost, poznavanje glazbene građe te prijenos emocije na pjevače urodili su nizom izvrsnih koncerata i snimljenih albuma koji su svi nagrađeni i diskografskom nagradom Porin. Njegov utjecaj na ansambl je velik i stoga smo zahvalni i ponosni da se naša glazbena suradnja nastavlja.

Ansambl tradicijske glazbe Muzičke akademije u Zagrebu okuplja bivše i sadašnje studente s različitih odsjeka, a temelje osnutka postavlja Joško Čaleta otvaranjem kolegija Terensko istraživanje u etnomuzikologiji 2018. Godinu kasnije, kolegij je preimenovan u Ansambl tradicijske glazbe i postaje prvim izbornim kolegijem ovakvog tipa na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. U fokusu rada ansambla jest upoznavanje specifičnih stilova, repertoara i načina izvođenja vokalne tradicijske glazbe s

područja Hrvatske i šire. Pri učenju napjeva pristupa se kroz suvremeni tip podučavanja, koji u potpunosti počiva na auditivnoj metodi, tj. slušanju postojećih terenskih zapisa. U samim početcima djelovanja, ansambl je brojio samo članice, uz pokoji muški glas, no 2021. pridružuje mu se veliki i neočekivani broj muških članova, čime mu se otvaraju mogućnosti izvođenja i muških i ženskih napjeva. Ansambl je do sada imao prilike nastupati na ciklusima Vivat academia (2019. kao gost ansamblu Harmonija disonance te 2022. sa svojim samostalnim koncertom *Moj dragane, i ti imaš mane!*), Virtuoso ciklusu u sklopu koncerata *Ad Libitum* i *Putevima tradicije i jaza* te na *Blasfemičnom koncertu* studenata muzikologije. Ansambl aktivno djeluje u Zagrebu održavajući koncerte i izvan Akademije, pri čemu se posebno ističe suradnja s Etnografskim muzejom u Zagrebu. Osim brojnih održanih nastupa, članovi Ansambla odlaze na teren u želji da prošire svoja znanja i umijeće tradicijskog pjevanja. Također svoja znanja prenose na mlađe, ali i starije naraštaje. Tako su 2022. sudjelovali u projektu obnove ženskog tradicijskog pjevanja Banije i Pounja pod nazivom *Pisme moje u škatuli stoje* i *Revitalizacija ojkanja u Cetinskoj krajini* u Dicmu kao demonstratori tradicijskog pjevanja.

Klapa Dišpet ove godine slavi 26 godina djelovanja obilježenih brojnim nastupima, a osobito plodnom suradnjom s uglednim etnomuzikolozima i skladateljima. Preko trideset pjevačica ostavilo je svoj trag u Dišpetu, izgradivši time jednu od najproduktivnijih ženskih klapa poznatu po karakterističnom, bogatom zvuku i vrijednom radu na predstavljanju glazbene baštine. Marljivost i entuzijazam Dišpeta te posvećenost vlastitim projektima, bez kojih ti napjevi danas ne bi ostali trajno zabilježeni na čak šest samostalnih nosača zvuka i u notnoj zbirci, jedinoj takvoj posebno za ženske klape, urodila je

vrijednom i impresivnom ostavštinom klape. Najnoviji nosač zvuka *Jedna ura 'lada – pjesme iz polja* (2023.), koji sadrži redom praizvedbe i tematizira žensko pjevanje pri raznim radovima – od Krka do Konavala, doživio je prvu promociju u Tokiju (Japan) u prosincu 2023. u sklopu međunarodne kulturne suradnje i uz potporu Ministarstva vanjskih i europskih poslova RH, a u rujnu 2024. predstavljen je dvodnevnom promocijom u Zagrebu. Prvi susret klapa u Buenos Airesu 2017. svakako je najzapaženije Dišpetovo inozemno gostovanje u proteklih nekoliko godina, a koncerte su održale i u Valetti te u Dublinu. Vrijedan rad i bogat zvuk ove klape prepoznali su i brojni stručnjaci, dodijelivši tijekom godina Dišpetu sedam nominacija za Porin, četrnaest nagrada na FDK u Omišu te sedam nagrada na međunarodnim natjecanjima, od čega tri *Grand Prix*a – na Međunarodnom festivalu božićne glazbe u Pragu među 69 ansambala iz cijelog svijeta bili su apsolutni laureat festivala. U posljednjem se nizu godina klapa Dišpet potvrđuje na festivalima u Skradinu, Sinju i Trogiru, gdje je od struke nagrađivana prvim mjestima, ali istovremeno potiče na okupljanje klapa organizirajući vlastite i božićne koncerte. Marljivo rade na promociji i međunarodnoj prepoznatljivosti fenomena klapskoga pjevanja, planiraju nova inozemna putovanja te se rado odazivaju na smotre klapa diljem Hrvatske.

Komorni zbor Ivan Filipović osnovan je 1998. Već više od 25 godina djeluje pod umjetničkim vodstvom svog osnivača, umjetničkog voditelja i dirigenta maestra Gorana Jerkovića. Jedan je od najuspješnijih *a cappella* ansambala u Hrvatskoj, o čemu svjedoče brojne pohvale i pozitivne kritike uglednih glazbenih stručnjaka, nagrade na domaćim i svjetskim natjecanjima, suradnje, umjetnički projekti, koncerti, koncertne turneje i gostovanja diljem svijeta. Posebno se među njima ističu osvojena dva *Grand Prix*a i brojna zlatna odličja, nastupi na pozornicama u Mađarskoj,

Njemačkoj, Kini, Izraelu, Tajvanu, Francuskoj, SAD-u, Škotskoj, Španjolskoj, Slovačkoj, Makedoniji... Posebna nagrada u kolekciji brojnih Komornog zbora Ivan Filipović je Diploma Milka Trnina za izuzetne umjetničke dosege u 2008. Od svojih početaka, Zbor je prepoznatljiv po promišljenom programu i po visokoj razini izvedbi. Hrvatsku zborsku scenu obogaćuje pomno probranim skladbama iz riznice zvorske baštine: od renesanse do suvremene zvorske glazbe, među kojima su bile i praizvedbe kao rezultat još jednog obilježja KZIF-a, a to je suradnja s hrvatskim suvremenim skladateljima. Zbor je izveo više od četrdeset većih formi, samostalno ili zajedno s drugim zborovima. U diskografskoj djelatnosti Zbora ističu se: CD *A cappella* (2003), CD/DVD izdanje naziva *Dieterich Buxtehude: 'Membra jesu nostri'* (2010), audio i video ostvarenje *Praizvedbe u HAZU* (2013. povodom 15. obljetnice djelovanja Zbora). Posebno mjesto u povijesti KZIF-a ima nastup pred Općom skupštinom Ujedinjenih naroda u New Yorku 2015., u nazočnosti veleposlanika i diplomata iz cijeloga svijeta, u sklopu međunarodnog zorskog festivala The Rhythms of One World 2015. Tom prilikom, Zbor je otpjevao skladbe hrvatskih skladatelja, a publiku posebno oduševio skladbom *Zite Joška Čalete*. Obilježivši nedavno nizom koncerata svoju 25. obljetnicu, KZIF i dalje priprema nove programe: već u prosincu 2024. stat će na još jednu veliku svjetsku pozornicu, ovaj put u katedralnoj crkvi svetog Petra i Djevice Marije u Kölnu.

Vokalni ansambl Harmonija disonance osnovana je 2016. kao projekt na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, a danas djeluje kao samostalni ženski vokalni ansambl posvećen očuvanju i interpretaciji hrvatske tradicijske glazbe. Ansambl surađuje s vrsnim poznavateljima i kazivačima te glazbe, usmjeravajući pozornost na važnost priča, terenskih iskustava i arhivskih zapisa. Neki od ključnih

trenutaka ansambla uključuju suradnju s Jazz ansamblom Muzičke akademije u ciklusu *Lisinski subotom* (2017.), samostalni koncert *Pjevati ću, ne ću stat u mûku* u crkvi svetog Donata u Zadru (2019.) te objavu albuma *Harmony of Dissonance – Traces of Croatian Traditional Singing* (2019.). Godine 2020. HRT je o ansamblu snimio glazbeno-dokumentarni film, dok je koncert *Pjesme moje u škatuli stoje*, održan u Petrinji 2022. u suradnji s KUD-ovima Banije, bio dio Međunarodne smotre folklor. Ansambl je 2021. izdao singl „Zima“, a 2023. su nastupili na izboru za pjesmu Eurovizije Dora s pjesmom „Nevera (Lei, lei)“. U lipnju 2024., Harmonija dissonance održala je koncert *Daj nam dobro leto* u Novinarskom domu u Zagrebu kao dio projekta Ženski rituali, u kojem su izveli napjeve koji prate običaje žena kroz godišnje i životne cikluse – od jurjevskih i ljeljjskih pjesama, preko ivanjskih i žetvenih, do dodola i naricaljki.

Vokalni ansambl Pučki pivači KBF-a osnovan je 2018. godine pri Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Činili su ga isprva studenti KBF-a, polaznici izbornog kolegija Interpretacija glagoljaškog crkvenog pučkog pjevanja, a s vremenom su se priključili i studenti s drugih sastavnica Sveučilišta. Ansambl od svojeg osnutka djeluje pod vodstvom etnomuzikologa Joška Čalete, a od 2019. postaje i službenim pjevačkim ansamblom Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Ansambl svojim koncertima, njih preko 70, te koncertnim ciklusima (sezonama) nastoji svekolikom puku približiti velika otajstva katoličke vjere „kroz oči“ naših predaka, izvodeći mahom napjeve nastale u južnoj i priobalnoj Hrvatskoj, no u repertoar uključuje i napjeve iz drugih krajeva naše zemlje (Slavonija, Srijem, Hrvatsko zagorje itd.).

Nakladnici
Hrvatsko društvo skladatelja
Cantus d.o.o.

Za nakladnika
Antun Tomislav Šaban
Mirjana Matić

Urednica
Petra Pavić, Odjel za komunikacije HDS-a

Autorica teksta
Dora Dunatov

Lektorica
Darija Šćukanec

Grafičko oblikovanje
Bojan Gagić

Tisak:
New Flyer d.o.o.
Zagreb, 2024.

